

Evaluatie en aanpassing Richtlijn Uitzet Karper

Van: Mark van Kruining (Unie van Waterschappen), Eddy Lammens (Rijkswaterstaat), Jan Kamman / Roland van Aalderen (Sportvisserij Nederland)

15 december 2020

De ervaringen met de toepassing van de Richtlijn Uitzet Karper zijn besproken door bovenstaande personen/organisaties. Conclusie is dat de Richtlijn Uitzet Karper sinds 2016 naar tevredenheid heeft gewerkt, betrokkenen bij zowel sportvisserij als waterbeheerders zijn positief. Er is meer duidelijkheid over waaraan visuitzet moet voldoen, tijdrovende discussies worden voorkomen, de Richtlijn is regelmatig toegepast en er is landelijk een gelijk speelveld ontstaan. Dit doet recht aan zowel KRW-verplichtingen als aan wensen van de sportvisserij.

Er zijn een aantal vragen over de Richtlijn gesteld vanuit de achterbannen en op basis van de evaluatie is er behoefte aan een bescheiden inhoudelijke bijstelling van de Richtlijn. In dit document zijn de twee aanpassingen van de Richtlijn toegelicht en er zijn antwoorden op inhoudelijke vragen gegeven.

Aanpassing Richtlijn

Op basis van de evaluatie van de Richtlijn zijn twee inhoudelijke wijzigingen doorgevoerd. Het gaat om de volgende twee wijzigingen:

1. In de praktijk was er geen tool om te toetsen wat het effect is van karperuitzet op het doelbereik, omdat alleen getoetst werd aan de huidige EKR. Dit is opgelost door het op basis van de EKR-toets berekende maximale eindbestand karper te corrigeren met de verhouding "huidige EKR : doel EKR (GEP)".
2. Het criterium dat het eindbestand karper na uitzet subdominant blijft leidde ertoe dat op wateren met lage visbestanden er geen uitzet mogelijkheden zijn. Het 20%-criterium heeft een te grote impact op de toetsing. Tussen alle organisaties is consensus over de afwezigheid van ecologische of waterkwaliteitseffecten van karper bij karperbestanden tot 30 kg/ha. Het 20%-criterium is destijds toegevoegd als criterium om te voorkomen dat karper het visbestand gaat domineren. Bij lage karperbestanden (<30 kg/ha) is dominantie van karper in de zin van het wegdrukken van andere vissoorten niet aan de orde. Dit is opgelost door het 20%-criterium alleen van toepassing te laten zijn op visbestanden groter dan 150 kg/ha.

Vraag en Antwoord

Naar aanleiding van een evaluatie van de Richtlijn Uitzet Karper zijn vragen geïnventariseerd over de toepassing van deze Richtlijn. Onderstaande antwoorden zijn bedoeld als extra verduidelijking van de Richtlijn. Mochten er regionaal specifieke vragen of verschillen van inzicht zijn over de toepassing van de Richtlijn dan kan ook een beroep worden gedaan op een deskundigen panel.

Is de groei van het al aanwezige karperbestand wel in het model opgenomen? Het uitzetbestand groeit toch ook? Moet niet worden uitgegaan van natuurlijke aanwas van karper?

In de visserijbiologie gaan we uit van een stabiele toestand. Een eventueel reeds aanwezig karperbestand zal ongeveer op het maximum zitten. Door de jaren heen zal er wel sprake zijn van fluctuatie. Het opnemen van de groei van het al aanwezige bestand is dus niet nodig. Dat de uitgezette karpers wel groeien is logisch omdat het gaat om jonge exemplaren die over het algemeen niet meer predatiegevoelig is.

Karper kan zich in Nederland wel voortplanten, maar de overleving is de eerste twee tot drie jaar in Nederland bijzonder slecht. Oorzaak is het korte groeiseizoen, de goede snoekstand en vaak ook gebrek aan goede paaigebieden. Mocht er echt sprake zijn van aanwas dan moet dit in de monitoring terug zijn te zien, omdat kleinere karper (tot 50 cm) prima vangbaar is.

Karperbestanden kunnen onderschat worden in de reguliere monitoring, zeker als er relatief weinig karper is. Moet hier voor gecompenseerd worden?

De gekozen begrenzingsen zijn zodanig dat er niet snel sprake zal zijn van een te groot bestand. Compensatie is niet te doen omdat nooit is vast te stellen (tenzij een merk-terugvangproef wordt gedaan) welk deel van het bestand gemist wordt. Compensatie wordt dan arbitrair. Beter is om de ervaringen met de Richtlijn periodiek te evalueren. Mochten er aanwijzingen komen dat dit een risico is, kan de richtlijn worden bijgesteld. Verder zijn veel uitzetprojecten gebaseerd op het opbouwen van een gevarieerd bestand qua leeftijd. Bijna alle projecten zetten daarom periodiek karper uit, waarbij het eindbestand pas na tien jaar wordt bereikt. Dit geeft ruimte om bij te sturen.

Is het verstandig om de “ruimte” voor uitzet meteen helemaal op te vullen?

De Richtlijn is een toetsingsinstrument, dat bepaalt of uitzet acceptabel is binnen de randvoorwaarden van geen verslechtering van waterkwaliteit en EKR-score. Binnen deze grenzen van de Richtlijn is uitzet acceptabel.

Verder vindt uitzet eigenlijk altijd gespreid over meerdere jaren plaats, waarbij het eindbestand vervolgens pas na 10 jaar wordt bereikt. Er is dus tijd om bij te sturen.

Worden de karpers niet ouder dan 20 jaar, waar het rekenmodel vanuit gaat?

Karper kan ouder worden dan 20 jaar. Maar gemiddeld genomen is de leeftijd van karper maximaal 20 jaar.

Kan in de rekenmodule ook de totale visstand worden opgenomen, om daarmee het 20%-criterium te bepalen?

Nee, de rekenmodule geeft alleen aan hoe het karperbestand zich ontwikkelt, in de zin van sterfte, lengtegroei en gewichtsgroei. Daarmee kan worden bepaald hoe groot het karperbestand is op verschillende momenten. Het berekende karperbestand kan als biomassa of als aantallen worden toegevoegd aan een bestandschatting van het totale visbestand. Daarmee kan de ekr-score worden berekend en kan worden vastgesteld welk aandeel het karperbestand heeft in het totale visbestand.

Kan de richtlijn ook voor andere soorten worden gemaakt?

Uitzet van andere soorten gebeurt in veel mindere mate. Het is niet zinvol om daar een richtlijn voor te ontwikkelen.

Veel stedelijke vijvers zijn onderdeel van grotere watersystemen en alles is dan met elkaar verbonden. Karper kan dus alle kanten op. Hoe kan hiermee worden rekening gehouden?

Bij watersystemen dient de uitzet voor een heel watersysteem te worden berekend. Vaak liggen er in een woonkern meerdere watersystemen, er kan daarom gekozen worden om in bepaalde systemen wel en in andere systemen geen karperuitzet toe te passen. Verder worden in stedelijk gebied vaak stuwen en lange smalle duikers toegepast, dit zijn grote barrières voor vis. Die ervoor zorgen dat karper in een watersysteem blijft.

Is er een standaardtabel met leeftijden en gewichten?

Dit kan verschillen per leverancier en het is alleen zinvol voor de eerste 3 jaar. In onderstaande tabel staat hiervoor een inschatting.

Leeftijd	Lengte (cm)	Gewicht (kg)
1	20	0,4
2	30	0,8-1,0
3	40	1,5-2,0

Kunnen we niet beter het ‘doel/afgeleide GEP’ in plaats van de ‘huidige EKR’ gebruiken om het maximale eindbestand te bepalen? Het doel moet toch leidend zijn en niet de huidige toestand?

Wettelijk worden ingrepen in het watersysteem getoetst aan de huidige EKR-score, waarbij geen significante verslechtering (een verlaging van de toestandklasse) het uitgangspunt is. Om toch recht te doen aan verbeterdoelstellingen kan gewerkt worden met de verhouding “Huidige toestand:GEP” als correctiefactor. Verder is het in overleg met de sportvisserij vaak goed mogelijk om een balans te vinden.

Moet de Karperrichtlijn niet ook het bestand aan karper + brasem beoordelen?

De beoordeling aan de hand van de karper + brasem-maatlat zit er al in via de EKR-toets.

In de Richtlijn is geen rekening gehouden met onttrekking van vis

Onttrekking van karper vindt op slechts enkele plaatsen in Nederland plaats. De sportvisserij zal er naar onze inschatting niet voor kiezen om in deze gebieden karpers uit te zetten.

In grote watersystemen kunnen karpers zich verplaatsen naar gebieden waar ook een kleine dichtheid aan karper ongewenst is.

Bij verdere verspreiding van karper naar andere watersystemen zal verdunning optreden. Tot nu toe zijn er geen aanwijzingen dat dit gebeurt. Er zijn twee onderzoeken met gezenderde karpers gedaan in Nederland (Markermeer en Noord-Willemskanaal). Daaruit is niet gebleken dat karpers massaal naar andere gebieden trekken. Door verdunning zal er hooguit sprake zijn van nog enkele exemplaren per hectare die in aangrenzende wateren opduiken.

Verder is het natuurlijk mogelijk om in VBC-verband of per waterschap wateren aan te wijzen waar ruimte is voor uitzet en wateren waar die ruimte beperkt of afwezig is (kwetsbare gebieden). Dit is ook zo benoemd in de Richtlijn.

Houdt de richtlijn wel rekening met gevolgen voor de al aanwezige vis en de waterkwaliteit?

Achtergrondrapport bij de Richtlijn is een uitgebreide literatuurstudie van Wageningen Marine Research naar de effecten van karper op de waterkwaliteit. Daaruit blijkt dat karperbestanden van 30-50 kg/ha nauwelijks effect hebben op de waterkwaliteit. Wat hogere bestanden tot 100 kg/ha worden ook nog gezien als bestanden zonder grote impact. Een wetenschappelijke literatuurstudie van Duitse onderzoekers laat zelfs een drempelwaarde van 250 kg/ha zien voor het optreden van waterkwaliteitseffecten.

Verder is ervoor gekozen om een maximaal karperaandeel van 20% van de biomassa te hanteren, om karper hooguit subdominant te laten zijn.

De aantallen karper per hectare blijven in de Richtlijn ook laag met maximaal 5 tot 16 stuks per hectare bij eindbestanden van 30 tot 100 kg/ha.

Kunnen lokale hengelsportverenigingen beter geïnformeerd worden over de richtlijn?

Dit vraag en antwoord document zal op de website van Sportvisserij Nederland worden gedeeld en via de verenigingsnieuwsbrief aan de HSV's worden bekend gemaakt. De federaties zijn ook allemaal op de hoogte en informeren de HSV's waar nodig. Tot slot is gestart met het project Sportvisserij op de Kaart, waarin per waterschap belangrijke sportviswateren worden aangewezen en waar nodig geoptimaliseerd. De hengelsportverenigingen worden in dit proces ook geïnformeerd over de richtlijn.